

بازخوانی

آمریکاستیزی آیت‌الله کاشانی

آیت الله کاشانی و دکتر محمد مصدق

به حال نفعی از آمریکایی‌ها نبرده‌ایم بلکه در جنگ دوم جهانی خسارت زیادی به ایران وارد کردند چقدر ایران تلفات نفوسی و مالی داد. راه‌آهن را که به خون جگر این ملت تهیه شده بود فرسوده کردند و جبران آن ضررها را نه تنها نکردند بلکه در آخر کار، آهین قراضه‌هایی را که نمی‌توانستند به آمریکا حمل کنند به چندین میلیون دلار به ما فروختندو آن حکومت‌های خائنی که دست‌نشانده اجنبی بودند آنها را قبول کرده و میلیون‌ها دلار از خزانه این ملت فقیر به آنها پرداختند، راجع به سیاست آمریکا به مصداق این ضرب‌المثل معروف باید گفت: «مرا به خیر تو امید نیست شرمسار» و در مساله نفت که حق مسلم و قانونی ایران بود که صنعت خود را ملی کند با انگلیس‌ها همراهی کردند و اعتنایی به حق مسلم ما ننمودند. قرض هم از آنها نمی‌خواهیم.... حاجتی به آنها در باب مادیات و اقتصادیات نداریم.»

همچنین در مصاحبه با ایلین تراویس خبرنگار آمریکایی اژانس اینترنشنال نیوز سرویس روزنامه دلی میل و خبرنگار باختر امروز در اسفندماه ۱۳۳۰ در مورد وعده‌های کمک آمریکایی‌ها به ایران که بنایت استعمار کشور صورت می‌گیرد، می‌گوید: «آمریکا آنچه تاکنون به ایران وعده داده انجام نداده زیرا از یک طرف نمی‌خواهد کاری در مخالفت با انگلیسی‌ها انجام دهد و از طرف دیگر بیم دارد که همراهی با ایران در مشکلات نفت، موجب لطمه به منافع او در عربستان سعودی و دیگر نقاط خاورمیانه بشود. درباره کمک اصل چهارم

گروه تاریخ اخیرا اسنادی توسط سیا منتشر شده است که گفته می‌شود حاوی نکاتی درباره نقش آیت‌الله کاشانی در کودتای ۲۸ مرداد است. جدا از پیشینه آمریکا مبنی بر دستکاری اسناد تاریخی، بانگاهی به تاریخ می‌توان مشاهده کرد که آیت‌الله کاشانی هرگز نگاه مثبتی به آمریکا نداشته و همواره با این دستگاه استعماری مبارزه می‌کرده است. حال با دو گزاره رویه‌رو هستیم؛ گزاره اول ادعا می‌کند که آیت‌الله کاشانی با آمریکا در براندازی مصدق همکاری کرده است و گزاره دوم با ارائه اسناد، مدارک و شواهد تاریخی ثابت می‌کند که آیت‌الله کاشانی قبل و بعد از ۲۸ مرداد با آمریکا مبارزه می‌کرده است. با نگاهی عاری از غرض‌ورزی می‌توان به‌وضوح نتیجه گرفت که این دو گزاره هرگز با هم قابل جمع نیستند.

نوشته‌ای که در ادامه می‌آید پژوهشی است که توسط پایگاه مرکز اسناد انقلاب اسلامی انجام و منتشر شده است. این پژوهش به بررسی مبارزات ضدآمریکایی آیت‌الله کاشانی می‌پردازد. در این گزارش آمده است: «با آشکار شدن فعالیت‌ها و دخالت‌های آمریکاییان در اوضاع سیاسی ایران بسیاری از شخصیت‌های سیاسی و فرهنگی کشور از روی ترس یا ضعف با دخالت‌ها و توطئه‌های آمریکاییان در ایران کنار آمده‌بودند. عده‌ای نیز فریب سیاست‌دوگانه وعده‌های آمریکارا خورده و با اعتماد به آمریکا، دست همکاری به سوی اودراز کرده بودند. در این بین آیت‌الله سیدابوالقاسم کاشانی از همان ابتدا با شناخت ماهیت استکباری آمریکا بنای مبارزه با سیاست‌های آمریکا را گذاشت و با مبارزه و موضع‌گیری‌های خود علیه آمریکا مردم را در جریان مداخلات استقلال‌شکنانه آنها قرار داد.»

وی در پیامی در ۲۹ اردیبهشت ۱۳۳۱ به رفتار دوگانه آمریکای اعتراض کرد و گفت: «بسیار موجب تعجب است که دولت آمریکا که مدعی طرفداری از ملل ضعیف است برخلاف روح معاضدت و مساعدتی که نسبت به ملل آزاد جهان ابراز می‌دارد رفتار و اقدام نماید و تعهداتی را که در تأمین آزادی و حق حاکمیت ملت‌ها در سازمان ملل متحد (متفق) نموده‌یزر پایگذارد و تحت تأثیر ایدای خبیثه شرکت سابق واقع شده و در لباس صلاح‌اندیشی اظهاراتی را در امر نفت بکند که جز جلب نفرت و خصومت ملت ایران نتیجه‌ای نداشته باشد. اودر همین پیام از مردمی که به دعوت وی در میدان بهارستان تجمع کرده بودند می‌خواهد که خشم و تنفر خود نسبت به آمریکایی‌ها و مداخلات استقلال‌شکنانه آنها را به جهانیان اعلام کنند.

❧ مبارزات آیت‌الله کاشانی با آمریکا در دهه ۳۰

روح استکبارستیزی آیت‌الله کاشانی باعث شده بود که در آن فضای پلیسی و خفقان سیاسی در مصاحبه‌هایی که با شبکه‌های مختلف دنیا داشت بدون ترس و وا همه پرده از چهره واقعی آمریکا بردارد. نقشه‌های آنان را برملا کند و قاطعانه از مواضع ملت ایران در برابر توطئه‌های آمریکاییان دفاع کند. از این‌رو در مصاحبه‌ای با کاپلانو کو خبرنگار یونانی اتنیکا و ذبیح خبرنگار روزنامه دلی در آذرماه ۱۳۳۰ راجع به سیاست‌های استعماری آمریکا علیه ایران می‌گوید: «تا

❧ هشدار آیت‌الله کاشانی به مصدق

یکی از نکته‌سنجی‌های دقیق آیت‌الله کاشانی در قبال سیاست‌های آمریکا را می‌توان نگارش نامه او به مصدق دانست. یک روز قبل از وقوع کودتای ۲۸ مرداد وی ضمن نگارش نامه‌ای به مصدق و آگاهی به او در مورد احتمال وقوع کودتا بار دیگر پرده از چهره واقعی آمریکا برمی‌دارد. در این پیام آیت‌الله بار دیگر با دبینی‌ای که نسبت به سیاست آمریکا دارد، سعی در خنثی کردن توطئه آنها دارد و در مورد سیاست دوگانه و استعماری آمریکا در مواجهه با مصدق به او هشدار می‌دهد که: اگر نقشه شما نیست که مانند سی‌ام تیر عقب‌نشینی کنید و به ظاهر قهرمان زمان بمانید و اگر حدس و نظر من صحیح نیست که همان‌طور که در آخرین ملاقاتم در داش‌شپ به شما گفتم و به «هندرسن» گوشزد کردم که آمریکا ما را در گرفتن نفت از انگلیسی‌ها کمک کرد و حالا به صورت ملی و دنیاپسندی می‌خواهد به دست جنابعالی این ثروت ما را به چنگ آورد... اگر به راستی در این فکر اشتباه می‌کنم با اظهار تمایل شما، سیدمصطفی و ناصرخان قشقایی را برای مذاکره خدمت می‌فرستم، خدا به همه رحم بفرماید.» هرچند مصدق جواب سری‌الا به آیت‌الله کاشانی می‌دهد اما بعدها معلوم شد که تحلیل و شناخت آیت‌الله کاشانی درست بوده است.

❧ مبارزات ضدآمریکایی آیت‌الله کاشانی

در جریان کنسرسیوم

از دیگر واکنش‌های دقیق و بجای آیت‌الله کاشانی نسبت به سیاست‌های استعمارگرانه آمریکا، اعتراض وی به قرارداد کنسرسیوم است. آیت‌الله کاشانی که پس از کودتای ۲۸ مرداد با بی‌مهری مواجه شده بود، با وجود همه صدمات و خاطرات تلخ و محرومیت‌های سیاسی که دیده بود در آن محیط پلیسی و خفقان، با صدور اعلامیه‌ای ضمن سرزنش آمریکا، دخالت او در قرارداد کنسرسیوم نفت را طی اعلامیه‌ای محکم و شدید‌الحن به یاد انتقاد گرفت. در بخشی از این اعلامیه آمده است: «هنگامی که دولت آمریکا که خود را پیش‌سahنگ اصول دموکراسی و مبتکر منشور آتلانتیک و پشتیبان سازمان ملل می‌داند، در این معامله بی‌شرمانه و انتقام‌جویی و قیاحه با انگلستان مکار و حیله‌گر همکاری می‌کند و سعی است به خاطر چند صد میلیون دلاری که از نفت ایران نصیب سرمایه‌داران استعماری آمریکامی‌گردد، ملت مظلومی از آزادی و آزادیخواهی ناامید و نسبت به تمام ادعاهای دنیای غرب بدگمان شود. ملت ایران هم حق دارد تصور کند چند میلیون دلاری که به‌عنوان کمک از طرف آمریکا به ایران می‌رسد و قسمت عمده آن برای تأمین مطامع عده معدودی خرج می‌شود فقط برای این بوده که بعدا چند صد برابر آن را از حقوق ملت رنج‌دیده این سرزمین بیرون آورند.»

❧ **موضع‌گیری آیت‌الله کاشانی در برابر پیمان بغداد**
بعد از کودتای ۲۸ مرداد، آمریکا با همراهی انگلیس پیمان بغداد را طرح بیزی کرد تا بتواند از ایران به‌عنوان سدی در برابر نفوذ رقیب خود، اتحاد جماهیر شوروی بهره‌گیرد. از

این رواست که آنها تنها به تسلیح و آموزش ارتش ایران بسنده نکردند، بلکه در پیی یک انعقاد پیمان نظامی منطقه‌ای برآمدند که به آمریکا اجازه نفوذ بیشتر در ایران را بدهد. ترکیه، عراق، پاکستان، ایران، آمریکا و انگلیس بر آن شدند تا پیمانی را تحت عنوان «پیمان بغداد» منعقد کنند. آیت‌الله کاشانی در برابر عضویت ایران در پیمان بغداد، موضع صریح و روشنی اتخاذ می‌گوید که عضویت در پیمان بغداد به نفع ما نیست. از نظر من ملل آسیایی باید بی‌طرف باشند تا میان دو قدرت که هر لحظه این امکان هست که در برابر یکدیگر قرار گیرند یک قدرت بین آن دو باشند. آیت‌الله کاشانی صریحا اظهار کرده‌اند که دولت ایران در این رستاخیز بزرگ باید بی‌طرف بماند و به سوی هیچ بلوکی روی نیاورد.

اما محمدرضا پهلوی و دربار که خود را مدیون انگلیس و آمریکامی‌دانستند، به‌خواست و میل مردم توجهی نکردند و حسین علاء را در مهر ۱۳۳۴، برای عضویت ایران در این پیمان مأمور می‌کنند.

❧ گزارش سفیر آمریکا از مواضع ضدآمریکایی آیت‌الله کاشانی

لوی هندرسن سفیر آمریکا در ایران در گزارش خود به وزارت امور خارجه آمریکا می‌گوید در ایران دو گروه سازشکار و افراطی وجود دارد. گروه سازشکار طرفدار همکاری با آمریکاست. آیت‌الله کاشانی و گروه افراطی تسلیم‌نظریات آمریکانی‌شوند و مخالف دخالت آمریکا هستند. هندرسن در مورد آمریکاستیزی آیت‌الله کاشانی به وزارت امور خارجه آمریکا گزارش داد: «یک عامل مزاحم در این جریان [نفت] مداخله کرده و مانع از حل قضیه نفت به نفع آمریکا شده است. این عامل مزاحم که مانع تسلیم ایران به نظریات بانک بین‌المللی و ادامه همکاری بین ایران و آمریکا شده، آیت‌الله کاشانی است.» هندرسن همچنین اظهار کرده بود که «آیت‌الله کاشانی برای منافع آمریکا و دول غرب در ایران عنصر خطرناکی است.»

همچنین مجله «نیوزویک» وابسته به مقامات وزارت خارجه آمریکا درخصوص آمریکاستیزی آیت‌الله کاشانی نوشت: «آیت‌الله کاشانی با روش تند و خشونت‌آمیز خود [نسبت به استعمار] اتمام اقدامات مصلحانه دکتر مصدق را در راه حل مسالمت‌آمیز مساله نفت عقیم گذاشته است، آیت‌الله کاشانی علاوه بر تنفر به انگلیسی‌ها با آمریکایی‌ها نیز کینه و دشمنی مخصوص دارد و مخالف هرگونه سازش بین ایران و دول غربی است.» علاوه بر اعترافات آمریکایی‌ها در مورد روحیه آمریکاستیزی آیت‌الله کاشانی، باج ندادن و کنار نیامدن او با بیگانگان، روزنامه «ژورنال دژیت» چاپ قاهره نیز بسا توجه به موضع‌گیری‌های تند آیت‌الله کاشانی به دخالت آمریکا در قضایای کشور به‌خصوص قضیه نفت می‌گوید: «آیت‌الله کاشانی جدا با هرگونه سازشی در قضیه نفت مخالف است در صورتی که مصدق می‌گوید دیگر وقت لجاجت گذشته و برای رفع بحران اقتصادی و بهبود اوضاع کشور باید به نحوی قضیه نفت با انگلیس و آمریکا حل شود.»

مراحل ۶ گانه آمریکا

برای کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

عملیات سرنگونی دولت مصدق با عنوان عملیات «آژاکس» توسط سازمان سیا کلید خورد. بر اساس شواهد و اسناد تاریخی، این عملیات کاملاً در واشنگتن تئوریزه شد و توسط سفارت آمریکا و ایستگاه سازمان سیا در تهران اجرا شد. با بررسی کامل عملیات آژاکس به وضوح مشخص می‌شود که این عملیات توسط آمریکا و انگلیس اجرا شده است و آیت‌الله کاشانی هیچ‌گونه نقشی در اجرای این کودتا ندارد.

گام اول: طراحی کودتا

- ❧ تشکیل جلسه در وزارت امور خارجه با موضوع «کودتا علیه مصدق»
- ❧ حضور وزیر امور خارجه، رئیس سازمان سیا، وزیر دفاع و سفیر آمریکا در ایران
- ❧ تصویب طرح «آژاکس» برای عملیات کودتا
- ❧ واگذاری اجرای عملیات به رئیس بخش خاورمیانه سازمان جاسوسی آمریکا

گام سوم: تأمین مالی کودتا

- ❧ برآورد اولیه ۱۰۰ هزار دلاری روزولت از هزینه کودتا
- ❧ تخصیص یک میلیون دلار برای ایجاد اغتشاش قبل از کودتا
- ❧ تخصیص یک میلیون دلار به دولت کودتا
- ❧ تأمین مالی کودتا توسط عامل سیا در ایران

گام پنجم: آموزش شاخه نظامی

- ❧ انتصاب جرج کارول به عنوان مسئول طراحی نظامی کودتا
- ❧ آموزش ویژه نظامی به سرهنگ فرزاتگان در واشنگتن برای اجرای کودتا
- ❧ ورود جرج کارول به تهران در تیرماه ۱۳۳۲ برای سامان‌دهی عملیات نظامی کودتا
- ❧ برنامه‌ریزی ستادی برای استفاده از ۴۰ فرمانده داخل پادگان تهران

گام دوم: ملاقات مسئولان آمریکایی

- ❧ جلب اعتماد شاه به انگلیس برای عملیات کودتا
- ❧ وعده‌های آمریکا به محمدرضا پهلوی برای همکاری در عملیات آژاکس
- ❧ ضمانت آمریکا به محمدرضا پهلوی برای تثبیت سلطنت پهلوی
- ❧ معرفی زاهدی توسط آمریکا برای تصدی نخست‌وزیری پس از کودتا

گام چهارم: ایجاد عملیات روانی

- ❧ انتصاب «دونالد ویلبر» به عنوان مسئول ایجاد عملیات روانی
- ❧ همکاری «دونالد ویلبر» و گروه هنری «سیا» برای انجام امور تبلیغاتی
- ❧ تولید مقالات، کاریکاتور و پوسترهای ضد مصدق توسط گروه ویلبر
- ❧ توزیع تولیدات گروه «ویلبر» توسط ایستگاه سیا در تهران در ۳۱ تیر ۱۳۳۲

گام ششم: اجرای کودتا

- ❧ فریب‌دادن مصدق توسط هندرسون برای اجرای عملیات کودتا
- ❧ توزیع نسخه‌های فرمان عزل مصدق توسط مأموران سیا و خبرنگاران آمریکایی
- ❧ تجهیز نظامی و سامان‌دهی گروه‌های سیاسی توسط «سیا»
- ❧ انتقال زاهدی با تانک از مخفیگاه سیا به مقر نخست‌وزیری